

Un escenari inquietant

ANTONI S'EGIRA

Richard A. Clarke, coordinador del Consell Nacional de Seguretat en els governs de George H. W. Bush, Bill Clinton i George W. Bush fins al març del 2003, en què dimití en desacord amb la política antiterrorista del Govern que amb la invasió de l'Iraq havia proporcionat nous arguments als terroristes i havia estès el sentiment antinord-americà i antioccidental en els països àrabs i musulmans, descriu en el darrer capítol del seu llibre (*Contra todos los enemigos*) un escenari de futur certament inquietant: "Si no desviem l'atenció cap al punt on ens hauríem d'haver dirigit després de l'11 de setembre, abans del 2007, ens podem haver d'enfrontar amb el següent panorama: al Pakistan, un govern com el dels talibans, provist d'armes nuclears, que donaria suport a una nació satèl·lit veïna; a l'Afganistan, un país de similars característiques, que promouria el terror i una ideologia semblant a la d'Al-Qaida per tot el món; al Golf, un Iran amb armes nuclears, que promocionaria la pròpia versió d'una ideologia similar a la d'Hezbollah; a l'Aràbia Saudita, després de la caiguda de la dinastia saudita, la creació, en versió pròpia, d'una república teocràtica del segle XIV. Sota aquestes circumstàncies, tot i que haguéssim creat una democràcia jeffersoniana a l'Iraq, els Estats Units i el món serien encara molt menys segurs. D'altra banda, des de començament del 2004, sembla que l'Iraq s'està decantant més per les idees del líder xiïta l'ayatol·là Sistani que no pas per les de Jefferson."

Aquesta predicció en boca d'un dels principals experts en terrorisme de la Casa Blanca és preocupant, sobretot si no es rectificquen els errors comesos des de l'11 de setembre i que han donat peu al fet que Al-Qaida i altres grups similars de la xarxa terrorista internacional gaudeixin de creixents simpaties entre la població més desvalguda dels països musulmans. Al-Qaida, que amb anterioritat a l'11 de setembre era poc menys que un grup desconegut i sense credibilitat, de referències religioses fonamentalistes alimentades pels petrodòlars i amb uns pocs militants disposats a l'autoimmolació en atemptats sucídics, s'ha convertit avui, pels nostres propis errors i la insistència a donar suport a règims dictatorials i teocràtics que massacren els seus pobles, en una icona que segueixen milers de militants i que utilitza diverses franquícies per atacar els Estats Units i els seus aliats i estendre el terror arreu del món. La invasió i l'ocupació de l'Iraq ha donat credibilitat al seu discurs sobre l'existència d'una croada dels ju-

"S'ha creat una situació en què el de menys és si els arguments d'Al-Qaida són certs, que evidentment no ho són, sinó que el que importa és la percepció subjectiva i la credibilitat d'aquests arguments entre les masses desheretades del món musulmà –i per extensió de totes les poblacions oprimides–"

eus i els cristians contra l'islam i dona consistència a la seva afirmació que tots els mals que pateixen els països musulmans són conseqüència de la superpoblació de les seves polítiques i la subordinació dels seus dirigents als interessos dels Estats Units i els seus aliats. La política militar d'Ariel Sharon en els territoris ocupats, l'aprovació explícita d'aquesta política per l'administració Bush i la impotència europea per capgirar-la reafirmen els arguments d'Al-Qaida entre la població musulmana menys informada i més sotmesa a les conseqüències de la misèria, l'explotació i la humiliació.

El problema és que s'ha creat una situació en què el de menys és si els arguments d'Al-Qaida són certs, que evidentment no ho són, sinó que el que importa és la percepció subjectiva i la credibilitat d'aquests arguments entre les masses desheretades del món musulmà –i per extensió de totes les poblacions oprimides–. Afortunadament, el

futur no està escrit, però cal rectificar a temps per evitar un escenari com el que preveu Clarke, que, en una entrevista recent (5 de juliol), considerava que la invasió de l'Iraq havia augmentat l'amenaça terrorista, el sentiment antinord-americà entre la població musulmana i que l'única sortida possible era marxar de l'Iraq de la manera més responsable, perquè la resolució 1.546 del Consell de Seguretat de Nacions Unides del passat 6 de juny no solucionaria res i la resistència iraquiana seguiria lluitant contra els 130.000 soldats nord-americans que ocupen el país.

Pocs dies després del traspàs nominal de poders al Govern provisional de Iyad Al-lawi, el líder xiïta Moqtada al-Sadar, dirigent de la insurrecció a les ciutats del sud el passat mes d'abril, ha titllat el nou Govern d'"il·legítim i il·legal", ha trencat la treva que mantenia i ha esperonat els seus seguidors (l'Exèrcit del Mahdi) a vessar fins a la darrera gota de sang lluitant contra l'opressió i l'ocupació, exigint la celebració d'unes "eleccions lliures que tornin la veritable sobirania al poble iraquità". D'altra banda, el primer ministre Al-lawi, que per a molts iraquians és un home de la CIA sense credibilitat, ha amenaçat els països veïns (Síria i l'Iran) de demanar als Estats Units que els bombardegi si no eviten el pas per les seves fronteres de terroristes que s'infiltra a l'Iraq per realitzar atemptats. Al mateix temps, la instauració del Govern provisional no ha evitat el cessament de la violència i la resistència sembla més forta i organitzada que mai: els atemptats contra

Un tanc replet de soldats dels Estats Units als afores de Fal-luja, una de les ciutats on la guerra de l'Iraq ha provocat uns efectes més devastadors. Amb Tikrit i Ramadi, forma part del triangle sunnita.

els oleoductes han aconseguit mig paraitzar les exportacions de petroli iraquianes.

La resistència té, no obstant això, una triple dimensió que és irreconciliable. D'una banda, els nostàlgics de l'antic règim, en què hi ha inclosos membres de l'exèrcit de Saddam Hussein, que desperden simpaties entre la població sunnita i que actuen principalment dins de l'anomenat triangle sunnita (Tikrit-Fal-luja-Ramadi). De l'altre, les milícies xiïtes liderades per antics opositors que van patir la repressió de Saddam Hussein però que no accepten l'ocupació, que són particularment importants a les ciutats del sud (Kerbala, Najaf, Bàssora, etc.) i als barris xiïtes de la capital. Per últim, els àrabs estrangers simpatitzants o membres d'Al-Qaida o grups del seu entorn que semblen ser els responsables dels atemptats més sagnants i indiscriminats i que gaudeixen de molt poques simpaties entre la població iraquiana. En general, tots aquests grups estan intentant afirmar les pròpies forces, controlant ciutats i enclavaments importants, però amb l'excepció de les milícies xiïtes i molt localment dels grups fidels a Saddam Hussein, i no semblen gaudir d'un suport massiu de la població cansada de tanta violència després de vint-i-cinc anys de guerra.

En definitiva, la no-acceptació del Govern provisional; la continuació de la violència i la inseguretat; la manca de serveis bàsics; els dubtes dels kurds sobre si podran conservar la situació de semiindependència de què gaudeix ara el Kurdistan iraquian; la polèmica i la divisió entorn del judici a Saddam Hussein, que encara conserva simpaties entre els sunnites,

mentre els kurds i els xiïtes voldrien que se li apliqués la pena de mort; i la triple dimensió de la resistència presagien una guerra civil amb implicacions internacionals de resultats imprevisibles, però que, en tot cas, serien desestabilitzadors per a la regió, podrien conduir a la participació de l'Iraq i ens aproximarien a l'inquietant escenari que apuntava Clarke. Els darrers i sagnants atemptats d'Al-Qaida a l'Àrabia Saudita, un país que travessa una greu crisi institucional i política, i les amenaces contra Síria i l'Iran, apunten en la mateixa direcció.

Com havíem assenyalat, el futur no està escrit, però els errors incommensurables de l'administració Bush i dels neoconservadors empenyen en una direcció no desitjable. Així ho afirmava en una conferència a la London School of Economics el passat 6 de maig Fred Halliday, autor d'un dels millors llibres sobre l'11 de setembre (*Two Hours that Shook the World. September 11, 2001:*

Causes & Consequences, 2002) i molt allunyat de les posicions polítiques de Clarke: "És evident que els Estats Units han aconseguit, mitjançant la combinació d'una gestió deplorable i d'enormes errors, dilapidar el capital de simpatia que tenien la primavera del 2003. Al mateix temps, com a conseqüència del seu suport irresponsable i il·legal als projectes de Sharon, han afeblit els seus aliats a la regió... La responsabilitat d'aquest ombrívol balanç incumbeix a l'administració Bush, una coalició de burxadors, de fanàtics i d'incompetents els errors dels quals a la regió costaran cars a tot el planeta durant llargs anys." Com molts altres analistes, el professor de relacions internacionals a la London School of Economics creu que "l'única sortida possible a aquesta crisi consisteix en una intervenció internacional decisiva que permeti bastir els fonaments d'una governança estable i equitativa a l'Iraq, patrocinada per les Nacions Unides, amb el suport dels països veïns (àrabs, turc i iranià) de l'Iraq, i portada a terme amb la cooperació dels polítics i tecnòcrates iraquians capaços i desitjosos de conduir aquesta estratègia de transició". Malauradament, la política de Bush, les indecisions europees i la feblesa de les Nacions Unides no apunten en aquesta direcció i, potser, quan ens vulguem donar compte, ja serà massa tard per evitar aquest inquietant escenari.

Antoni Segura i Mas, catedràtic d'Història Contemporània, Universitat de Barcelona. Autor de 'Senyors i vassalls del segle XXI' (La Campana / Alianza, 2004).